

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента
кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами
Корнелюк Ольги Антонівни
на дисертаційну роботу
Невар Оксани Володимирівни
**«ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ»**
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 051 – Економіка

Актуальність теми дослідження

В умовах глобальної екологічної кризи та виснаження природних ресурсів, пріоритетним завданням стає забезпечення сталого розвитку різних галузей економіки. Сучасна деревообробна промисловість в умовах швидкої індустріалізації та зростаючого споживання стикається зі значними викликами. Зростаючий обсяг виробництва та використання деревини призводять до збільшення викидів відходів та негативного впливу на навколишнє середовище. Несвідоме використання природних ресурсів та недостатня увага до впровадження ресурсоефективних практик у деревообробній галузі ставлять під загрозу забезпечення сталого розвитку.

Деревообробна промисловість є однією з ключових галузей економіки України та відіграє важливу роль у збереженні та раціональному використанні лісових ресурсів. Реалізація принципів сталого розвитку в деревообробній промисловості України сприяє збереженню біорізноманіття, покращенню екологічного стану навколишнього середовища, забезпечує економічну стабільність та соціальний добробут населення. Застосування сталих практик у деревообробній промисловості України вимагає впровадження інноваційних технологій, ефективного управління ресурсами, а також адаптації до міжнародних стандартів екологічної безпеки. Враховуючи значні лісові ресурси України та потенціал деревообробної промисловості, дослідження організаційно-економічних засад сталого розвитку галузі є надзвичайно важливим і своєчасним.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю розробки ефективних організаційно-економічних механізмів, які сприятимуть сталому розвитку галузі та підвищенню її конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Таким чином, тема дисертаційної роботи Невар О.В. «Організаційно-економічні засади сталого розвитку деревообробної промисловості України» є

актуальною, оскільки її вирішення сприятиме створенню науково обґрунтованих підходів до розвитку галузі в умовах сталого використання природних ресурсів, покращенню екологічних показників та забезпеченню економічної ефективності деревообробних підприємств.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами

Дисертаційна робота Невар О.В. на тему «Організаційно-економічні засади сталого розвитку деревообробної промисловості України» пов'язана з науково-дослідними роботами Лабораторії проектів та ініціатив Волинського національного університету імені Лесі Українки. Зокрема, здобувачка приймала участь у виконанні держбюджетної теми «Безпека сталого розвитку регіонів та територіальних громад України на засадах інклюзивного зростання» (державний реєстраційний номер 0120U102632), де в процесі своєї науково-дослідної діяльності здобувачкою було визначено основні ризики і фактори, що впливають на функціонування деревообробних підприємств та розкрито особливості розвитку промисловості України.

Оцінка рівня оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Авторка у своїй дисертаційній роботі використовує сучасні методи наукових досліджень, зокрема діалектичний, емпіричний, структурного аналізу, статистичний та графічний, стратегічного аналізу та системного узагальнення, системний та логіко-структурний підходи. Застосування широкого спектру методологічних підходів забезпечило комплексне дослідження процесів організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку деревообробної промисловості як цілісної системи взаємопов'язаних і взаємодіючих компонентів.

Оцінка наукової новизни результатів дослідження

Наукова новизна результатів дослідження дисертантки полягає у поглибленні теоретичних засад, обґрунтуванні необхідності та розробці напрямів удосконалення організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку деревообробної промисловості України у воєнний та повоєнний періоди.

Серед найбільш вагомих результатів дисертації, які містять наукову новизну та заслуговують на особливу увагу, можна виділити удосконалення концепції сталого розвитку деревообробної промисловості України, яка визначена як комплексна система орієнтирів, принципів та заходів, спрямованих на досягнення гармонійного розвитку галузі, впровадження принципів зеленої та циркулярної економіки, що передбачає застосування

інтегрального підходу, який об'єднує шляхи досягнення цілей сталого розвитку через синергію між технологічними інноваціями, ефективним використанням ресурсів та залученням всіх зацікавлених сторін, забезпечуючи тим самим стійкість та прогрес деревообробної промисловості.

Удосконалено методичний підхід до діагностики сталого розвитку деревообробної промисловості України, який охоплює чотири етапи аналізу з урахуванням специфічних факторів, та базується на розрахунку інтегрального показника, що доповнює традиційні складові сталого розвитку – екологічний, соціальний та економічний аспекти, специфічними для галузі показниками – експортоорієнтованість та інноваційні потреби. Удосконалено організаційно-економічний механізм сталого розвитку деревообробної промисловості.

Дістало подальший розвиток теоретичне обґрунтування становлення теорії сталого розвитку деревообробної промисловості, що дає змогу краще розуміти взаємозв'язок між людською діяльністю та станом лісових ресурсів, а також сприяє розробці більш ефективних стратегій управління лісовими екосистемами для забезпечення їх стійкості.

Заслуговує на увагу впровадження інтегральної оцінки сталого розвитку деревообробної промисловості України, що базується на систематизації економічних, соціальних та екологічних показників галузі, доповнених фактором експорторієнтованості й потребах в інноваціях, та розрахунку на їх основі інтегрального індексу, застосування якого дає можливість об'єктивно оцінити поточну ситуацію, спрогнозувати майбутні зміни та надати обґрунтовані рекомендації щодо подальшого розвитку деревообробної промисловості. Набули подальшого розвитку науково-практичні рекомендації щодо сталого розвитку деревообробної промисловості України.

Результати дослідження, отримані в процесі виконання дисертації, підтверджено довідками про впровадження в роботу деревообробних підприємств ТзОВ Пандейя (довідка № 24/02 від 18.03.2024), ТзОВ ВКК Кайрос (довідка № 18 від 28.03.2024); громадської організації «Інститут транскордонних ініціатив» (довідка № 79/02 від 02.04.2024). Рекомендації дисертаційної роботи можуть бути використані для прийняття рішень керівниками й спеціалістами, органами державного та регіонального управління, місцевого самоврядування для опрацювання стратегії сталого розвитку деревообробної промисловості.

*Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації*

Представлені наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження повноцінно обґрунтовано, що підтверджується глибоким аналізом

фундаментальних наукових праць. При проведенні дослідження дисертантка використала наукові розробки, монографічні дослідження вітчизняних та іноземних авторів, матеріали періодичних видань, статистичні дані, національні та іноземні нормативно-правові акти за профілем дисертаційної роботи, що дає можливість стверджувати про досягнення високого рівня обґрунтованості та достовірності основних наукових положень дисертаційної роботи.

Оцінка структури та змісту роботи, самостійності її виконання

Дисертаційна робота має чітко визначену структуру, яка включає вступ, три основних розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Така структура є логічною та послідовною, що забезпечує зрозумілість та систематичність викладеного матеріалу. Зміст дисертації повністю відповідає заявленій темі та структурі роботи. Кожен розділ послідовно розкриває основні аспекти дослідження.

У першому розділі досліджено теоретичні та методичні основи сталого розвитку деревообробної промисловості, що є важливою передумовою для подальшого аналізу та розробки рекомендацій. Автор аналізує визначення та концепції сталого розвитку, зокрема специфіку їх застосування в деревообробній промисловості; розглядає методичні підходи та інструменти для оцінки та діагностики сталого розвитку деревообробної промисловості. Описуються основні методи аналізу даних, які використовуються для оцінки різних аспектів розвитку галузі. Визначаються критерії та показники, за допомогою яких можна оцінити рівень сталого розвитку деревообробної промисловості в Україні.

Другий розділ присвячений діагностиці сталого розвитку деревообробної промисловості України. Дисертантка аналізує сировинний потенціал деревообробної промисловості України, сучасний стан та особливості лісового господарства України; оцінює основні показники розвитку галузі та їх відповідність принципам сталого розвитку. Розглядається соціальна відповідальність деревообробної галузі. Проводиться інтегральна оцінка факторів, що впливають на сталий розвиток деревообробної промисловості України у воєнний та повоєнний періоди. Авторка аналізує зміни в галузі, які відбулися внаслідок війни, та визначає ключові чинники, що впливають на її сталий розвиток у повоєнний період. Особлива увага приділяється аналізу проблем та викликів, з якими стикається деревообробна промисловість України. Розглядаються наслідки війни для деревообробної промисловості та можливості для її відновлення та розвитку.

Третій розділ містить рекомендації щодо удосконалення організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку деревообробної промисловості

України, враховуючи світовий досвід та сучасні підходи. Проаналізовано світовий досвід впровадження організаційно-економічних заходів для забезпечення сталого розвитку деревообробної промисловості, розглядаються кращі практики та моделі, що застосовуються у різних країнах, а також їх адаптація до умов України. Запропоновано організаційно-економічний механізм сталого розвитку деревообробної промисловості на засадах циркулярної економіки; інноваційні підходи до управління ресурсами, оптимізації виробничих процесів та мінімізації відходів. Розглядаються механізми стимулювання сталого розвитку та впровадження циркулярних бізнес-моделей. Розроблено рекомендації щодо забезпечення сталого розвитку деревообробної промисловості України, заходи для підвищення ефективності виробництва, зменшення екологічного впливу та впровадження сучасних бізнес-моделей. Розглядаються можливості для державної підтримки та стимулювання сталого розвитку галузі.

Аналіз дисертаційної роботи свідчить про високу самостійність її виконання. Автор демонструє глибоке розуміння досліджуваної проблематики, пропонує оригінальні методи аналізу та підходи до вирішення завдань сталого розвитку деревообробної промисловості України. Результати дослідження є обґрунтованими та мають високу наукову та практичну цінність. Загалом, дисертаційна робота характеризується чіткою структурою, високою якістю змісту та самостійністю виконання, що підтверджує наукову кваліфікацію автора.

Висновок про дотримання правил академічної доброчесності

Дисертація демонструє високий рівень відповідальності автора. У роботі використовуються коректні методи дослідження, надані чіткі посилання на першоджерела, ідеї та результати інших дослідників. Автор демонструє повагу до інтелектуальної власності шляхом належного цитування використаних джерел та праць. Текст роботи є оригінальним, а відсоток запозиченого матеріалу не перевищує допустимих норм, встановлених відповідними стандартами. Це підтверджує, що авторка самостійно провела дослідження та представила власні наукові результати.

Таким чином, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Невар О.В. «Організаційно-економічні засади сталого розвитку деревообробної промисловості України» відповідає вимогам академічної доброчесності. Автор дисертації дотримався всіх етичних норм наукової діяльності, забезпечуючи високу якість та оригінальність дослідження.

*Висновок про кількість наукових публікацій, повноту опублікування
результатів дисертації та особистий внесок здобувача*

Результати досліджень, наукові положення, методичні підходи, висновки представлені у дослідженні дисертантки, відповідні елементи наукової новизни висвітлені у 13 наукових працях загальним обсягом 5,5 друк. арк., з яких автору належить 4,72 друк. арк.; серед них у наукових фахових виданнях категорії «Б» опубліковано 5 статей; 8 публікацій апробаційного характеру. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Невар О.В., яка виконана на достатньо високому науковому рівні, слід вказати на деякі дискусійні положення та зауваження щодо дисертації:

1. На с. 44-45 здобувачем проаналізовано цілі сталого розвитку, на виконання який безпосередньо спрямований сталий розвиток деревообробної промисловості. Цей перелік можна розширити, додавши ціль 13 «Боротьба зі зміною клімату». Наприклад, сталий розвиток деревообробної промисловості сприяє досягненню ЦСР 13 через зниження викидів парникових газів і сприяння сталому управлінню лісами; зменшення кількості вирубаних дерев зберігає лісовий покрив, який виконує важливу роль у поглинанні вуглекислого газу, що сприяє зменшенню ефекту глобального потепління. Використання біоенергетичних ресурсів, таких як відходи деревини, для виробництва енергії також сприяє зменшенню викидів CO₂.

2. В таблиці 1.2 (с. 72-73) дисертантка систематизувала систему показників для проведення оцінки сталого розвитку деревообробної промисловості. Доречно було б доповнити ці показники, додавши: продуктивність праці, коефіцієнт використання потужностей (категорія «Економічна стійкість»); рівень автоматизації виробництва, частка сертифікованих лісів у загальному обсязі постачання деревини (категорія «Інновації та екологічна сталість»), відповідність міжнародним стандартам тощо.

3. На с. 170-172 виділено організаційні методи та економічні методи та інструменти стимулювання сталого розвитку деревообробної промисловості на засадах циркулярної економіки. Доцільно розширити цей перелік, додавши до організаційних методів стимулювання підтримку малого та середнього бізнесу, що включає створення спеціальних програм підтримки для малих та середніх підприємств, які впроваджують циркулярні практики, надання їм консультаційної допомоги, технічної підтримки та доступу до фінансових ресурсів. До економічних інструментів варто додати гарантії та страхування для

проектів циркулярної економіки, що включають надання державних гарантій або страхових полісів для зниження ризиків інвесторів, які вкладають кошти у проекти циркулярної економіки, сприяючи таким чином залученню більшого обсягу інвестицій у галузь.

Загальний висновок

Дисертаційна робота є цілісною та завершеною комплексною науково-дослідною роботою, що виконана згідно норм і правил, на високому науково-теоретичному та прикладному рівні. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків викладених на 186 сторінках друкованого тексту. Матеріали дисертації містять 19 таблиць та 31 рисунок. Список використаних джерел із 184 найменувань уміщено на 23 сторінках, 11 додатків – на 23 сторінках. Обсяг і оформлення її відповідає вимогам щодо дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Висновки побудовані на отриманих дисертантом даних є науково і практично обґрунтованими, базуються на високому рівні проведених досліджень, науково виваженими, що дозволяє дійти висновку щодо досягнення мети і завдань дослідження та достовірності отриманих даних.

Дисертаційна робота Невар Оксани Володимирівни на тему «Організаційно-економічні засади сталого розвитку деревообробної промисловості України» відповідає вимогам «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, які висуюються до дисертацій, а її авторка, Невар Оксана Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент
кафедри міжнародних економічних відносин та
управління проектами
Волинського національного університету імені
Лесі Українки

Ольга КОРНЕЛЮК